

۵۷. چیزهایی حذف می شود خبر بصورت وجوبی ؟

خبر در ۴ مورد بصورت وجوبی حذف می شود که در اینجا به ۴ مورد اشاره شده است.

۱. جواب قسم صریح جانشین خبر باشد.
  ۲. جواب لولا جانشین خبر باشد.
  ۳. ظرف یا جار و مجرور جانشین خبر باشد.
  ۴. پیش از فعل وصف تفضیلی یا استغناء باشد.
- حذف وجوبی خبر

۱. جواب قسم صریح یعنی چیزی که در غیر قسم استعمال نشود.

لَعْنُكَ لَا قَوْمَیَّ
به جانت قسم برخوادم خاند.

در اصل: لَعْنُكَ قَسَمِ لَا قَوْمَیَّ
خبر مجزوف جواب قسم

نکته: قسم صریح آن است که فقط برای قسم به کار می رود نه برای چیز دیگری.

بنابراین اگر قسم صریح نباشد در این صورت جایز است که خبر باقی بماند مانند:

سَعَدُ اللَّهِ عَلَيَّ لَا أُخْلِفَنَّ
خبر قسم

۲. هرگاه جواب لولا هائین خبر شده باشد حذف و جوابی خبر صورت می گیرد.

لولا الأولُ لفسدت الرعيةُ «اگر اول نبود توهم مردمان بودی نهد»

در اصل: لولا الأولُ موجود لفسدت الرعيةُ

مبانی خبر و جوابی شود جواب لولا
خبر واقعی و حذف

نکته: حذف کردن خبر مبتدای بعد از «لولا» مشروط به این است که خبر وجودی و مطلق

دلالت کند یعنی (موجود یا غایب یا حاصل یا کائن) اما چنانچه بود وجود

مقتد به صفتی دلالت کند، در این صورت اول خبر واجب می شود

لولا الامرُ لجلسْتُ
مبتدا خبر

«اگر امر نباشد حتماً نیستم»

لولا الامرُ واقفٌ لجلسْتُ
مبتدا خبر مقتد به صفت خبری
نی تواند حذف شود

۳. هرگاه ضرت یا جارد خبره هائین خبر شده باشد

الامرُ عندك

مبتدا خبر (هائین خبر واقعی شده)

در اصل: الامرُ موجود عندك

خبر واقعی و حذف

الأمير في الدار

مبتدا خبر

الأمير يكره في الدار

مبتدا خبر اصلي جار مجرور جانين خبر (حذف متعلق واجب پس خبر اصلي مجهول حذف شده) محذوف

حرف اضافه متصل (فاعل یا نائب فاعل) برای مبتدای وصفی که پیش از آن نفی یا

استثنا باشد

أقام أخوك مصفك اليد
نفی وصف فاعل قائم، سند و مد خبر جانين خبر عامل، مبتدای وصفی

ما مخدول تابعك
نفی اسم متعل فاعل نائب فاعل
مبتدای وصفی سند و مد خبر جانين خبر

«سیروال قو خوار یقند...»

درس ۲۳ ه خبر متصل یا خبر عماد

خبر عماد خبر مفعولی است که پیش مبتدا و خبر معروف قرار می گیرد و

هیچ وقت مضرب نفی آید.

خبر عماد حتماً باید پیش مبتدا و خبر معروف یا سید معروف قرار گیرد.

أَخْرَجَ هُوَ الْعَالَمُ
مبتداً خبر عماد خبر (صفت نسبت)

و در واقع خبر و فعل جدا گفته تابع یا صفت از خبر است.

المؤمنون هم الصادقون
مبتداً خبر عماد خبر

«نقطه موقوفه است و خبر است»

اگر خبر و فعل بیاید این که الصادق صفت است یا خبر است به معنای شد یا فعل خبر
فعل جمله می شود الصادق خبر است نه صفت.

ملکة: محمولاً خبر فعل ترجیح نمی شود.

ليس أحدٌ هو أعلم من أخيك
شبه موقوفة
شبه موقوفة
اسم ليس عماد خبر

«هیچ کس داخل از برادرت نیست»

احد: اسم نکره ای است که در یاقه نقی (مقابلش فعل نقی نیست) افتاده عموم

می گویند نقی به معرفه ای که الی جنس دارد وسیع می شود.

اسم تفضیل أعلم: اسم تفضیل برای معرفه شدن یا باید «ال» داشته باشد

یا اگر پیش من تفضیل بیاید نسبت اسم علم و معرفه می شود نیاز به ال ندارد.

جہیں غیر رضی : غیر رضی از جہیں ما قبلش فی باعتبار :

أخوك هم العالم
هذكو هذكو

عندنى الى العالمه

فصله: محمد بن فضل محلی از اغراب نواز در زیر اسفندی در کعبه به او یعنی سواد.

و کارش جدا کردن همداد و جنر از یلیدر است.

فصلت: همین فصل علم خدای را که به واسطه ی نبی از تواسخ مضروب شده است

تغیر فی دہد بدہ آل جنو با ائیل غیر مضروب فی ماند.

كُلُّ العالم هو مرجع العلماء
عقل ناقص اسم كُل غير محدد خبر كُل
مرجع مضروب

نکات: جبر و فصل فقط به شکل همین موردی متفصل می آید و هرگز به شکل مضروب

حضرت ایدہ الرحمہ بود اسم مضمون واقع شود: اَنْتَ الْغَیْبُ
لفظ غایب

درس ۴۴ : افعال ناقصه

۶. کال چگونه فعلی است؟

کال فعلی است که بر سر مبتدا و خبر وارد شده و مبتدا را مرفوع کرده در این حال

اسم کال نامیده می شود و خبری که قبله مرفوع بونه منصوب کرده و خبر کال نامیده

می شود
کال البرد قارسا
فعل ناقصه اسم کال خبر کال
مرفوع منصوب
«سرمه اش دیر بود»

نواسخ فعلی هستند که بر سر مبتدا و خبری آید و به آنها انواع جدید می دهند

نواسخ
رافع اسم
ناصب خبر

۶۱. آیا افعالی شش کال وجود دارند؟

بله ۱۲ فعل مانند کال رافع اسم و ناصب خبرند که افعال ناقصه گفته می شوند.

اصابع ، اهنجی ، اُمسی ، نطل ، بات
مازال ، مابوع ، ما انفك ، ما فتى ، ما دلم
صار لیس
افعال ناقصه

چرا این افعال به افعال ناقصه معروفند؟

زیرا این افعال با اسمعشان معنی ماضی دهنده و یا خبر معیشات ماضی می شود.

آیا افعال دیگری به افعال ناقصه اینها می شود؟

بله افعالی که به خبر نیاز داشته باشند به افعال ناقصه ملحق می شوند.

۱- أَضَى	۶- اسرقا
۲- رَجَعَ	۷- وارتد
۳- عاد	۸- اقلب
۴- حاز	۹- عول
۵- راح	۱۰- تبدل

معانی افعال ناقصه چیست؟

معنای افعال اوصاف یعنی نسبت دادن خبر عینه معنی مبتداه خبر در زمان گذشته

است.

معنی اصبح، اصفی، امنی، بات و طر
↓ ↓ ↓ ↓ ↓
صبح ظهر عصر در طول شب در طول روز

معنای لیس خفی است.

معنی صبار، گشتن و گردیدن و سیروت است.

معنی طزال، مابرع، مافقی و ما انفک تلفظ و تداوم و پیوستگی خبر و خبر است

معنی دارام، استمرار خبر است.

نکته: گاهی افعال: کان، أمسی، اضعی، اصبع، ظل، بات به معنی **صبار**

افعال ناقصه یا به معنای **فعل تام** (نیازمند فاعل) بخاری روند؟

در صورتی که افعال ناقصه به معنای روند که فعل تام حساب شوند نیازمند فاعل خواهند بود.

کان: حدث و حصل

ظل = استمر

بات = نزل لیل (سبقت کردن شب درجایی)

امسی = داخل عصر شدن

اصبع = داخل صبح شدن

اضعی = داخل ظهر شدن

صبار = استقل (جایگاهی)

انفک = انفصل (جدا کردن)

برع = ذهب (رفتن)

دارام = جعی (بمانی ماندن)

تأکید افعال ناقصه

← کیس، مافقی و طزال صورت تام یا به معنی روند

فایضا یقول له کن فیکول → فعل تام فاعل بهی

فعل تام فاعل بهی

جلسه هفدهم :

درس ۲۵ : اسم فاعل

۶۲. افعال ناقصه بر چه چیزم هستند؟

۱- موصوف فاعل هستند : ^۵ اُمّی ...

اعتبار فعل ناقصه :
یعنی اعتبار تصرف

۲- موصوف ناقص هستند : ^۵ مارِئال ، ماضی ، ماضی ، ماضی ، ماضی

۳- غیر موصوف هستند : ^۵ لیس - مادام

۱- افعال ناقصه موصوف : افعال ناقصه ای هستند که هم ماضی هم مضارع و هم

امر دارند و ^۵ افعال هستند : ^۵ اُمّی ، اُمّی ، اُمّی ، اُمّی ، اُمّی ، اُمّی ، اُمّی ، اُمّی ، اُمّی ، اُمّی

۲- افعال ناقصه بصورت ناقص موصوف هستند : یعنی فقط ماضی و مضارع دارند

و امر ندارند : ^۵ مارِئال ، ماضی ، ماضی ، ماضی ، ماضی ، ماضی ، ماضی ، ماضی ، ماضی ، ماضی

۳- افعال ناقصه غیر موصوف : فقط ماضی دارند :

لیس - مادام

نکته : همه مشتقات افعال ناقصه (مصدر ، مضارع و ...) مثل ماضی آنها عمل می کنند

فاعل خبر و رافع اسم هستند .

عَجِبْتُ مِنْ كَرَمِ أَخِيكَ مُتَقَلِّبًا «عجب کردم از دگرگونی برادرت»

مفعول ثان اسم مائل خبر مائل
فعل ثان لفظاً مجرور به یاء مفعول
عمل می کند کرم مرفوع نصبش به فاعله
و خبر به الفاعل
افعال مثنیه

مثلاً: نقای افعال ناقصه جدول هیچ شرطی در مابین خود عمل می کنند به استثنای

زال برع فقی و انفک

زمانی این کافعل ناقص در مابین سال عمل می کنند که پیش از آنها:

زَال	} + →	نَقِي
بَرَع		يَا نَقِي
فَقِي		يَا اسْتَقْبَلْهُ الْفَرَسُ
اِنْفَكَ		يَا دَعَا

بیاید

ط انسان همواره صغیر است»

ما زَالِ الْاِنْسَانُ صَغِيرًا
نقی ناقصه اسم مائل خبر مائل
مرفوع مفعول
همواره

«همواره صابو باش»

لَا تَزَلِ صَابِرًا
خبر لا تزل
همواره مفعول

انت: اسم مخوف لا تزل، می ماند

و همواره محاذ کند با سبب

لا زلت سدیداً
دعائی
جنون نزل منصوب
طیور باز، اسم لائل
خلد فریب

و آیا بخیل همواره مورد غضب رکنه است؟

استغفار انصاری: هل یبرح النخل ممقوفاً
استغفار فعل ناقص اسم یدرج خبر یدرج
موضوع منصوب

چه افعالی بین فعل ناقص و اسم فعل ناقص وجود دارد؟

تفاتی افعالی که بین فعل تا کو فاعل وجود دارد، بین افعال ناقصه و اسم آنها

بوقرار است. چیس چون فاعل بود فعل می آید اسم افعال ناقصه نیز همانا پس از افعال

ناقصه می آید عامل فاعل مفعول فعل هم هست مفرد است پس افعال ناقصه هم هست

مفرد می آید.

همچنین اسم افعال ناقصه نسبت به خبرشان در حکم مبتدا نسبت به خبر است

که باید از نظر موقوفه بودن یا موقوفه نبودن و مبتدا و موقوفه نبودن مثل آنها عمل میشود.

موقوفه از خبر در اینجا خبر مفرد است.

در صورتی که خبر افعال ناعقد جمله باشد چه حکمی دارد؟

- ۱- در «طای» خبر است «مقدم شدن خبر بر اسم کان»
مقدم شدن خبر بر فعل و اسم کان
- ۲- در «دام و لیسن» خبر است «خبر بین فعل و اسمش»
- ۳- مقدم شدن خبر بر افعال دارای «های نافع» (مابرج، مافق و...) «ما انفک، مزال» و بر «های مصدری» (مارام) معنوع است.

مقدم خبر و تاق
جمله است

۱- خبر جمله است در کان

کان الماعیر یزورنا
«این زیارت گردان»
اسم کان خبر و فعل و تاق جمله

یزورنا کان الماعیر یا
خبر کان
کان یزورنا الماعیر
خبر کان

کان الماعیر یزورنا رسوله
فعل یزورنا
یزورنا رسوله کان الماعیر یا
تبر کان
کان یزورنا رسوله الماعیر
خبر کان

اما خبر است به خامه استغنی انیضا انما انزیم

۲- خبر جمله باشد و فعل ناقصه دام و ليس

وقتی فعل ناقصه دام یا ليس باشد علای آن وقتند خبر مقدم فعل می تواند

باشد و اما خبر پس فعل و اسمش می تواند بیاید.

لا طيب للعيش مادامت منفعه   كرامة بادكار الموت والمهرم
فعل ناقص خبر   اسم مادامت

زندگی مادی که لذت هایش با یاد آوردن مرگ و پیری پیوسته باشد به شایسته نژاد.

۳- خبر جمله باشد و فعل با مانعیه یا مصدریه همواره باشد

موقر مثل خبر بر این افعال بکلی ممنوع است.

درس ۲۶ : اسم خان

۶۴- چه خبر واجب است مضایی که خبر افعال ناقصه فعل باشد؟

چند خبر افعال ناقصه فعل باشد واجب است مضارع باشد.

و استاد به دانشجویان

خود درس می داد.

طرح الاستاذ طبعی المدرس علی قلاوند

انفعال ناقص ↓ خبر خان مضارع
اسم خان

چیزی از فعل ناقص نمی تواند ماضی بیاید شرط مقبول به قبول

كان - امسى ، اصحى ، ظن - بات

كان الولد قد نجح «فرزند قبول شده بود»

نمسی العظم قد رم «استخوان پوسیده است»
فعل ناقص ماضی

نکته: در صورتی که فعل ناقص كان باشد می توان قد را حذف کرد.

كان الولد نجح «فرزند قبول شده بود»
فعل ناقص اسم كان خبر
فعل ماضی قد در تقدیر دارد.

۹۵. چه چیز متمایزی کند كان را از سایر خواهر و برادرانش ؟ در ۴ چیز

۱- كان می تواند زائد بر ۲ چیز متلازم بیاید و غالباً بن های تعجب

و فعل تعجب می آید در بر جان گذشته دلالت دارد.

ما كان احسن الرياض «باغ ها چه در برابر با بود»
ما تعجبیه فعل تعجب م- ب
ب مبتدا
خبر
خوشتتر: ماعل

۲- حرف کردن خود ماکن به همراه اسم آن بعد از **ان** و **لو** **شرطیه**

جایز است و این کار برای تخفیف و گاهی قلمی باشد.

سبجاری **ان** حیراً و **ان** شراً
 لا خبر کان ← خبر کان
 سبجاری **ان** کان جزاً و **ان** حیراً و **ان** کان جزاً و **ان** شراً
 در اصل ۲

چرا داده خوانی شد، اگر جزای تو خبر باشد و اگر جزای تو شر باشد.

۳- هرگاه قبل از کان ناقصه نفی آمده باشد غالباً خبر آن همراه با یازدهمی آید.

ماکان الله بطلاء للعبد
 کان منفی اسم خبر کان
 لفظاً مجزوم و محذوف

۴- جایز است حذف قول مضارع مجزوم کان بشرطی ۵

- ۱- پس از آن هنوز وصل نباشد
- ۲- پس از آن خبر منصوب قرار نگیرد
- ۳- در آخر جمله نباشد.

لَمْ يَكُنْ
 ادوات جازم حذف
 قول مضارع
 مجزوم

۶۶. تفاوت لیس با دیگر افعال ناقصه :

۱- جایزه است خبرش همراه « باد » زائد

لیس الله بطلام للعید
انقل باقعه اسم خبر لیس
لیس انقل باقعه خبر غرض

۲- خبر لیس می تواند حذف شود (جایزه)

قال الجاهل فی قلبه لیس الله

طهر در قلب خودی گوید خدا وجود
خدا

ماصل بود :

۳- باطل شدن عمل لیس زمانی که خبر لیس با الا نقض شود.

ن جوی خوش خوشک سیت

لیس الضبط الى الفسك

نقی می ماند مثبتی
فعلی خبر نقض
خبر معمولی

۱- جایزه خبرش + باد

۲- جایزه حذف خبرش

۳- عملش با الا باطل می شود

تفاوت لیس با دیگر
افعال ناقصه